

Zajednica u promicanju dojenja – grupe za potporu dojenju

Vesna Vukšić

Dom zdravlja Čakovec-patronažna djelatnost

Sažetak:

Zaštita, promicanje i potpora dojenju prioriteti su javnog zdravstva u cijeloj Europi. Rani prestanak dojenja ima negativne posljedice za žene, djecu i okolinu, a rezultira s povećanim troškovima za zdravstvenu njegu i povećava nejednakost u zdravlju. Globalna strategija za prehranu dojenčadi i male djece, koje su usvojile sve članice Svjetske zdravstvene organizacije na 55. Svjetskoj zdravstvenoj skupštini u svibnju 2002. godine, daje osnovu za inicijativu u javnom zdravstvu za zaštitu, promicanje i potporu dojenju. Program „Potpora zajednice dojenju“ u Hrvatskoj je donesen u ožujku 2008. godine. Temelji se na suradnji zdravstvenih djelatnika i različitih segmenata društva u promicanju i potpori dojenju. Osim zdravstvenih djelatnika ima obitelj kao i šira društvena zajednica. U prenatalnu edukaciju važno je uključivati i članove obitelji, posebice supruga kao bitnog nosioca potpore majci, jer oni imaju ključnu ulogu u promicanju dojenja. Grupe za potporu dojenju deseti su korak programa „Rodilište prijatelj djece“ inicijative SZO/UNICEF. Inicijator i osnivač grupa za potporu dojenja kod nas je patronažna sestra, zajedno s majkama u lokalnoj zajednici iz čijih se redova nakon određenog vremena regrutira i suvoditeljica grupe - majka s dobrim i pozitivnim iskustvom u dojenju. Grupe za potporu dojenju imaju 14 godina iskustva u našoj državi. Doživjele su svojih uspona i padova. 2001. godine bilo je 137 grupa, a 2006. godine je ostalo svega 16 aktivnih grupa. 2007. godine UNICEF ponovno pokreće inicijativu i reocjenu programa „Rodilište-prijatelj djece“, program „Potpora zajednice dojenju“, što je dovelo do ponovnog oživljavanja grupa za potporu dojenja u cijeloj državi. Aktivirala se i Hrvatska udruga grupa za potporu dojenja (HUGPD), koja povezuje sve grupe u cijeloj zemlji, potiče osnivanje novih, organizira edukaciju patronažnih sestara - stručnih voditeljice grupa, informira majke putem web-a, i surađuje s medijima. Osnivači i članovi HUGPD-a su patronažne sestre. Danas u Hrvatskoj imamo 121 grupu za potporu dojenja čiji je organizator i stručni voditelj patronažna sestra.

Ključne riječi: dojenje, grupa za potporu dojenja, patronaža, zajednica u promicanju dojenja

Uvod

Zaštita, promicanje i potpora dojenju prioriteti su javnog zdravstva u cijeloj Europi. Rani prestanak dojenja ima negativne posljedice za žene, djecu i okolinu, a rezultira s povećanim troškovima za zdravstvenu njegu i povećava nejednakost u zdravlju.

Globalna strategija za prehranu dojenčadi i male djece, koje su usvojile sve članice Svjetske zdravstvene organizacije na 55. Svjetskoj zdravstvenoj skupštini u svibnju 2002. Godine, daje osnovu za inicijativu u javnom zdravstvu za zaštitu, promicanje i potporu dojenju.

Bogata iskustva pokazuju da dojenje može biti zaštićeno, promovano i potpomognuto samo kroz složnu i usklađenu akciju.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi u našoj je Republici usvojilo Nacionalni program za zaštitu i promicanje dojenja 2009-2012. godine.

Program se temelji na:

1. Politici dojenja i planiranju
2. Informaciji, edukaciji i komunikaciji
3. Obrazovanju
4. Zaštiti, promicanju i potpori
5. Praćenju i nadzoru
6. istraživanju

Zaštita i potpora dojenju spada u domenu ljudskih prava - Konvencija UN-a o pravima djece 1989.

„Kad bi se pojavilo novo cjepivo koje može spriječiti smrt više milijuna djece godišnje, koje je uz to jeftino, sigurno, koje se uzima oralno te ne zahtijeva „ hladni lanac“ (u transportu) ono bi postalo trenutni imperativ javnog zdravstva“.

Dojenje može osigurati sve gore navedeno, čak i više, ali zahtijeva svoju vlastitu toplolančanu potporu tj. stručnu potporu majkama da izgrade samopouzdanje.

Ako je topli lanac izgubljen u kulturi ili se smatra lošim, tada je posao zdravstvene službe i cijelog društva da ga popravi.

Program „Potpora zajednice dojenju“ u Hrvatskoj je donesen u ožujku 2008. godine. Temelji se na suradnji zdravstvenih djelatnika i različitih segmenata društva u promicanju i potpori dojenju, odnosno na provođenju određenih aktivnosti u pet ciljanih skupina:

- osoblje programskog tima
- zdravstveni sustav
- partneri iz različitih segmenata društva
- mediji
- majke dojilje, trudnice i njihove obitelji

U zdravstvenom sustavu važno je poticanje zdravstvenih djelatnika svih profila na edukaciju, kontinuirano ih upućivati na sudjelovanje na stručne skupove i informirati ih o rezultatima promicanja dojenja.

Važno je što veći broj zdravstvenih djelatnika uključiti u edukaciju budućih roditelja (trudnički tečajevi, grupe za potporu dojenja, tečajevi roditeljstva i drugo).

Potrebno je poticati na suradnju s nevladinim organizacijama, uključivanje u izradu edukativnih materijala sa sadržajima o dojenju, poticati na suradnju s javnim medijima i općenito poticati suradnju sa svim zdravstvenim djelatnicima koji se bave zdravljem djece i majki.

Zdravstveni djelatnici, prema istraživanjima potpore majkama dojiljama, imaju pozitivan učinak na duljinu ukupnog dojenja do 4 mjeseci, ali ne i do 6 mjeseci. Laici imaju pozitivan učinak na duljinu isključivog dojenja. Postnatalna potpora Face-to face također se pokazala učinkovitom (Britton C et.al. Covhrane Database Syst Rev. 2007 Jan 24CD001141).

Osim zdravstvenih djelatnika ključnu ulogu ima obitelj kao i šira društvena zajednica.

U prenatalnu edukaciju važno je uključivati i članove obitelji, posebice supruga kao bitnog nosioca potpore majci.

Grupe za potporu dojenju deseti su korak programa „Rodilište prijatelj djece“ inicijative SZO/UNICEF. Deseti korak potiče lokalnu zajednicu na osnivanje laičkih grupa za potporu dojenju i upućivanjem majki na njih odmah po izlasku iz rodilišta, a posebice onih koje imaju problema s dojenjem.

Grupe za potporu dojenja kod nas

Grupe u našoj državi povezuju zdravstvene djelatnike i laički sustav u pružanju potpore majkama.

Inicijator i osnivač grupa za potporu dojenja je patronažna sestra, zajedno s majkama u lokalnoj zajednici iz čijih se redova nakon određenog vremena regrutira i suvoditeljica grupe - majka s dobrim i pozitivnim iskustvom u dojenju.

Grupe pružaju majkama informacije, savjetovanja i pomoć pri dojenju. Majke se sastaju po dogovoru jedanput mjesečno u dogovorenim prostorima (kuće-majki, vrtići, društvene zajednice, prostori domova zdravlja itd.) gdje tijekom sastanka iznose svoje poteškoće i probleme u svezi dojenja, razmjenjuju iskustva, zajednički dolaze do rješavanja problema, a razgovaraju i o drugim pitanjima vezanim uz njegu i prehranu djece.

U grupe se uključuju majke različite po obrazovanju, dobi, nacionalnosti. Sve imaju zajednički cilj, što duže i kvalitetnije dojiti svoje dijete, a svaka iz svoje domene pruža potporu i edukaciju drugim članicama npr, pravnica pruža pravne savjete, stomatolog savjete iz svoje domene, kuharica daje praktične savjete kako što kvalitetnije iskoristiti namirnice u dojenačkoj prehrani i prehrani majke itd.

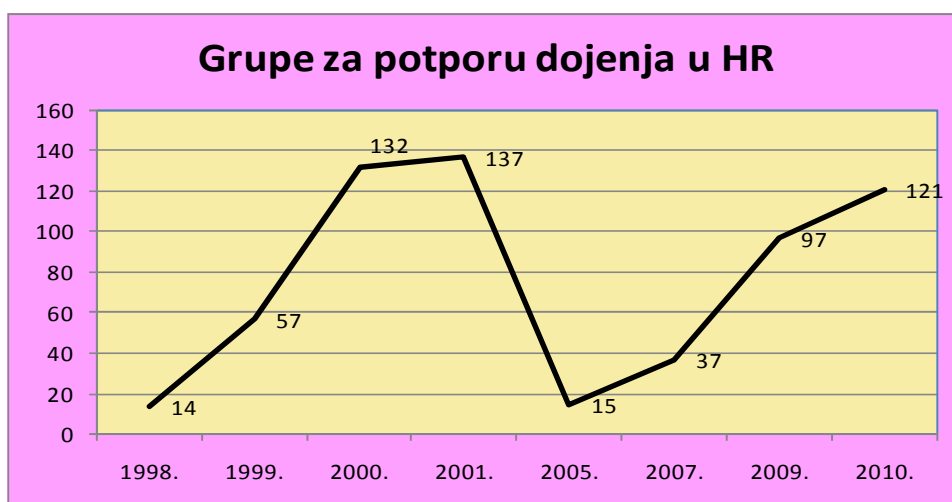
Grupe su vrlo dinamične, majke se puno družu i izvan sastanaka grupe, što vrlo pozitivno utječe na njihovu psihu i jača ih u opiranju negativnih utjecaja okoline na dojenje.

Grupe za potporu dojenju imaju 14 godina iskustva u našoj državi.

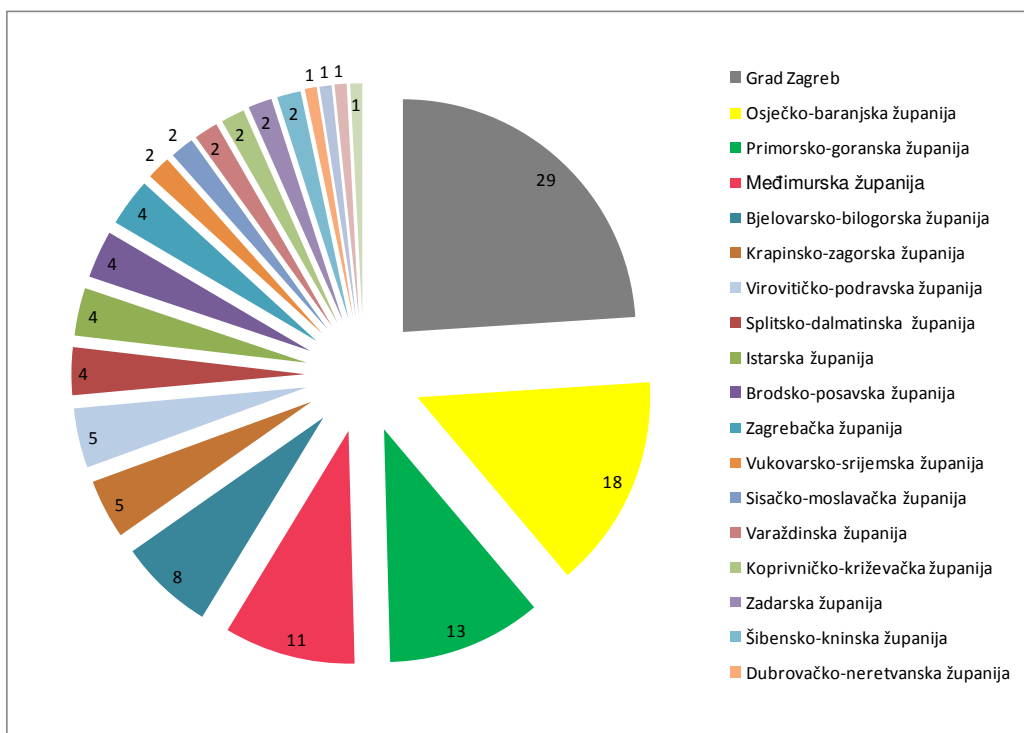
Grupe su kod nas doživjele svojih uspona i padova. 2001. godine bilo je 137 grupa, a 2006. godine je ostalo svega 16 aktivnih grupa. 2007. godine UNICEF ponovno pokreće inicijativu i reocjenu programa „Rodilište-prijatelj djece“, program „Potpora zajednice dojenju“, što je dovelo do ponovnog oživljavanja grupa za potporu dojenja u cijeloj državi. 2008. godine ponovno se aktivirala i Hrvatska udruga grupa za potporu dojenja (HUGPD), koja povezuje sve grupe u cijeloj zemlji, potiče osnivanje novih, organizira edukaciju patronažnih sestara - stručnih voditeljice grupa, informira majke putem web-a, i surađuje s medijima. Osnivači i članovi HUGPD-a su patronažne sestre.

Danas u Hrvatskoj imamo 121 grupu za potporu dojenja čiji je organizator i stručni voditelj patronažna sestra (grafikon 1).

Broj grupa za potporu dojenja po županijama prikazan je na grafikonu 2.

Grafikon 1. Broj grupa za potporu dojenja u Hrvatskoj 1998-2010. godine

Grafikon 2. Broj grupa za potporu dojenja 2010. godine po županijskim centrima

Učestalost dojenja majki u grupama vrlo je visoka, što su pokazala prva istraživanja 2001. godine, gdje je sa šest mjeseci dojenačke dobi bilo dojeno čak 86% dojenčadi, čime su članice grupa dosegnule učestalost dojenja majki iz skandinavskih zemalja.

Prve grupe za potporu dojenja osnovane su 1998. godine u Međimurskoj županiji, pa mi Međimurje nazivamo koljevkom grupa za potporu dojenja u Hrvatskoj. Naša iskustva podijelili smo s kolegicama iz cijele države i razvili poznati „Hrvatski model grupa“, danas priznat i u svijetu. Svih nas je godina podupirao UNICEF, Ministarstvo zdravlja također je dalo podršku za naš rad, no unatoč tome samo dio patronažnih setara provodi takav način komunikacije s majkama.

Postoje i druge udruge koje u Hrvatskoj organiziraju potporu i pomoć majkama i koje kroz svoj rad i djelovanje uvelike pridonose promicanju kulture dojenja.

Svi zdravstveni djelatnici, stručne udruge kao i druge udruge civilnog društva moraju pokazati zajedništvo i partnerstvo, jer samo složnim i zajedničkim djelovanjima možemo pozitivno utjecati na formiranje promjena pojedinca i društva u cjelini.

Potpora dojenju u lokalnoj zajednici mora biti prijateljski orijentirana prema pojedincu, kreativna i svima dostupna, pa će tada biti sigurno i učinkovita.

Slika 1. Obilježavanje Nacionalnog tjedna dojenja u Čakovcu 2011. godine

Literatura:

1. Mr.sc. Anita Pavičić Bošnjak, dr.med.: Program „Potpora zajednice dojenju“
2. Pavičić Bošnjak A. Grupe za potporu dojenja- priručnik za voditeljice grupa
3. Pavičić Bošnjak A., Grgurić J. Paediatric Croat 2007;51
4. Vukšić V. Podaci Hrvatske udruge grupa za potporu dojenja 2009.